

ВІДМИВАННЯ «БРУДНИХ» ГРОШЕЙ

Глобалізаційні процеси економіки будь-якої країни характеризуються взаємодією з зарубіжними країнами. Поряд із цим виникає необхідність всеохоплюючого контролю з боку державних органів. Кожен суб'єкт господарювання, що отримує прибуток, постає перед державою як платник податків. Величина податків безпосередньо пов'язана із величиною прибутку, який необхідно задекларувати. Тобто, встановлені правила поведінки автоматично «підбурюють» економічних агентів порушувати їх і виходити за межі правового регулювання, виставляючи свої інтереси понад державні.

Процес відмивання «брудних» грошей є глобальною проблемою як національної, так і світової економіки та правопорядку. Цей процес негативно впливає на загальну соціально-економічну ситуацію, завдає відчутних збитків кредитним установам, підриває довіру добропорядних вкладників. Відмивання грошей – незаконне явище, яке супроводжується корупцією, здирицтвом, терористичною діяльністю, контрабандою, корпоративною злочинністю та іншими видами шахрайства в підприємницькому середовищі. Тобто цей процес охоплює будь-яку діяльність, яка має на меті отримання доходу.

У англійській мові відмивання «брудних» грошей позначається словосполученням «money laundering», тобто «прання грошей». У Оксфордському юридичному словнику міститься таке визначення: «Money laundering – legitimizing money from organized or other crime by paying it through normal business channels. EU measures exist to control, on an EU – wide basis, the laundering of money, especially that resulting from organized crime» [2, с.307]. У перекладі це означає: «Прання грошей – узаконення грошей від організованого або іншого злочину, сплачуванням їх за нормальними бізнесовими каналами. У Європейському Союзі існують заходи з контролю відмивання грошей на базі всього Європейського Союзу, особливо тих, що є результатом організованого злочину». У Конвенції ООН «Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних і психотропних речовин» від 20.12.1988 р. йдеться про те, що таємниця банківських депозитів не є перепорою для розслідування відмивання «брудних грошей».

Поняття «брудні гроші» та «відмивання грошей» з'явилися порівняно недавно. У США в 30-ті роки ХХ століття було прийнято сухий закон, який забороняв вільний продаж алкогольних виробів. Це зумовило збільшення контрабанди, доходи від якої вкладались в розвиток пралень, звідси можна сказати і пішла назва «money laundering». Проте, існують ще давніші згадки. Наприклад, граф Меншиков був відправлений у заслання у 1728 році, через те, що займався хабарництвом.

Сучасна найбільша афера з відмивання грошей стосується фірми Liberty Reserve у Коста-Ріці, яку обвинувачують у присвоєнні 6 млрд. дол. США, зароблених завдяки поширенню дитячої порнографії, торгівлі наркотиками, шахрайству з кредитними картками та фінансовими ресурсами.

Безпосередньо джерело одержання «брудних» грошей є тіньова економіка як сукупність неврахованих і протиправних видів економічної діяльності. Вона включає три сегменти [2, с.308]:

- 1) «неофіційну» («неформальну», «сіру»);
- 2) «підпільну» («кримінальну», «чорну»);
- 3) фіктивну економіку.

Кожен із цих видів стосується того чи іншого способу відмивання грошей. Неофіційна – ухилення від сплати податків, підпільна – збут зброї, наркотиків, рекет, бандитизм, нелегальний гральний бізнес чи проституція, фіктивна – стосується хабарництва, отримання вигоди від використання службового становища.

Процес відмивання грошей не легкий, оскільки супроводжується як ризиком кримінальної відповідальності, так і втратою усіх коштів. Способів для цього існує безліч, які часто урізноманітнюються:

- вивіз готівки за допомогою кур'єрів чи приховування їх у багажі;
- багатократне зарахування готівкових коштів на розрахунковий рахунок різними фізичними особами;
- укладання договорів з іноземними компаніями на виконання послуг інформаційного характеру;
- укладання договорів купівлі-продажу товарів, яких фактично не існує;
- штучне дроблення великих сум на менші, що дозволяє переказувати гроші не лише за допомогою банківських установ, але і поштових відділень чи ломбардів;
- фіктивні компанії, які заснують, використовуючи підроблені документи чи втрачені паспорти;
- альтернативні банківські системи – це «відмивання» коштів в так званому «золотому трикутнику» (Тайланд, Бірма, Лаос). Така схема отримала назву Hawala. При її використанні кошти взагалі не потрапляють до банківської системи, а отже їх не можливо відстежити.

- псевдоперестраховання – передання неіснуючих ризиків перестраховикам.

У зв'язку з тим, що проблема відмивання грошей з кожним роком постає все гостріше, а способи – різноманітнішими, у Парижі в 1989 році за ініціативи «Великої сімки» було створено Групу із розробки фінансових заходів боротьби із відмивання грошей (FATF – Financial Action Task Force on Money Laundering). Її членами є 36 країн і 2 організації, а також наглядач - Малайзія.

Діяльність ФАТФ спрямована на виконання таких завдань [1]:

- 1) поширення інформації щодо боротьби з відмиванням грошей на всіх континентах та регіонах світу;
- 2) здійснення моніторингу реалізації «40 рекомендацій» у країнах – членах ФАТФ;
- 3) огляд тенденцій у сфері відмивання грошей та здійснення відповідних контрзаходів.

Мета діяльності ФАТФ – встановити стандарти та сприяти ефективному здійсненню законодавчих, нормативних та оперативних заходів по боротьбі з відмивання грошей, фінансування тероризму та інших дій, пов'язаних з загрозами цілісності міжнародної фінансової системи [3].

Співпраця України з ФАТФ поки що досить сумнівна. У період з кінця 2002 по 2004 рік вона перебувала у чорному списку ФАТФ, оскільки законодавство України не відповідає стандартам. Лише у 2004 році нашу державу виключили зі списку, оскільки було виключено можливості відмивання грошей у державі. З 2010 по 2011

роки, Україна перебувала у цьому списку. Однак, завдяки чотирьом необхідним законам Держфінмоніторингу та НБУ на засіданні ФАТФ Україну було виключено з чорного списку, що свідчить про фінансову безпеку нашої держави.

На підставі вище сказаного можна зробити висновок, що відмивання грошей – це складний і не приборканий процес, який завдає шкоди як національній, так і міжнародній економіці. Що ж до України, то вступ до ФАТФ поки що неможливий, оскільки спершу повинне бути досконале законодавство, яке відповідає усім стандартам, а також не менш важливою є підтримка з боку країн-членів ФАТФ. Найближчою метою для України є набуття статусу спостерігача організації.

Список літератури:

1. Грищенко О. Проблеми боротьби із «відмиванням брудних коштів» [Електронний ресурс]/О.Грищенко // Юридичний журнал. – 2005. №7. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1816>.
2. Дахно І. Зовнішньоекономічний менеджмент [Текст] / І.Дахно, Г.Бабіч, В.Барановська. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 568 с.
3. Офіційний сайт ФАТФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fatf-gafi.org/pages/aboutus/whatwedo/>.

Никита ЗОБОЛЕВ

*студент Саяно-Шушенського філіала
Сибирського федерального університету (СШФ СФУ)
г. Саяногорск, Россия*

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ РОССИИ

Банки – одно из самых древних и значимых изобретений человечества. Механизмы банковской системы настолько важны в жизни страны, что любой их сбой приводит к серьезным финансовым и экономическим последствиям. В любом развитом государстве банковская система является неотъемлемой структурой экономики и главной сферой национального хозяйства. Стержневая её задача – создание и функционирование рынка капитала, как основного звена национальной экономики, которое в целом и определяет её развитие.

По состоянию на 2014 год в РФ функционирует 829 банков. Многие из них имеют финансовые проблемы. Практически все банки в рейтинге – более 500 – являются не известными массовому потребителю. О таких банках узнают в основном из сводок ЦБ РФ об отзыве лицензий. Банки в рейтинге от 150 до 500 используются в очень ограниченных случаях. Часто такие банки являются «домашним», обслуживающим потоки конкретной промышленной группы. Банки в рейтинге от 50 до 150 являются полноценными банками и некоторые из них занимают достаточно сильные позиции в регионах. Места с 10 по 50 распределены между банками, не имеющими государственного участия и не зависящими от прямой господдержки. Такие банки зачастую отлично встроены в крупные ФПП и имеют устойчивые связи с бизнесом и политикой. Места с 1 по 10 занимают самые крупные и сильные банковские учреждения, деятельности которых ничего не угрожает [1].

Банковский рынок России в последнее время переживает перемены, основной тенденцией рынка стало замедление роста розничного кредитования. В секторе явно наблюдается рост просроченной задолженности, и поэтому многие банки, которые